

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 26ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1995

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΑΝΟΥΣΟΥ ΜΑΝΟΥΣΑΚΑ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. **Μενέλαος Παλλάντιος** λέγει τὰ ἑξῆς:

Κύριε Πρόεδρε,

Ἔχω τὴν τιμὴ νὰ παρουσιάσω στὴν Ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὸν ἄνω τῶν 500 σελίδων μεγάλου σχήματος ὀγκώδη τόμο μὲ τὸν ἑλληνικὸ τίτλο «Ἑλληνικὰ Δημοτικὰ Τραγούδια» καὶ ὑπότιτλο «Τὰ Ἀκριτικά», καθὼς καὶ μὲ τὸν ἀντίστοιχο γερμανικὸ τίτλο «Neuegriechische Volkslieder» καὶ ὑπότιτλο «Akritenlieder», Ἔκδοση 1994.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ τόμου αὐτοῦ εἶναι ἔργο τῆς ἀξέχαστης Γερμανίδας συγγραφέως Hedwig Lüdeke (1879-1961), ἔργο πού συνίσταται στὴν ἐκλογή τῶν τραγουδιῶν καὶ τῆ μετὰφρασή τους στὰ γερμανικά. Τοῦ τόμου αὐτοῦ ἔχουν προηγηθεῖ ἄλλοι δύο, καθὼς ἀναφέρεται στὴν ἀρχὴ του ὡς παρουσίαση ἀπὸ τὸν πρόεδρο κ. Μανούσακα. Ὁ πρῶτος ἐκδόθηκε τὸ 1947, μὲ πρόλογο τῆς συλλέκτριας, καὶ ὁ δεῦτερος τὸ 1964, μὲ πρόλογο τοῦ τότε διευθυντῆ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας καὶ μετέπειτα ἀκαδημαϊκοῦ, ἀειμνήστου Γεωργίου Μέγα.

Πέρασαν 30 χρόνια ἀπὸ τότε ὡς σήμερα, γιὰ νὰ παρουσιαστῆ ὁ τρίτος τόμος μὲ τὴν πολύτιμη ἐπιμέλεια τῆς φίλης καὶ συνεργάτιδος τῆς Lüdeke κυρίας Βίτας Καλοπίση-Ξανθάκη.

Ἡ κυρία Καλοπίση, προλογίζοντας τὸν τόμο, ἀφοῦ ἐκφράσει τὴν εὐγνωμοσύνη της πρὸς τὸν ἀειμνήστο συνάδελφο Κώστα Ρωμαῖο, πού τῆς παραστάθηκε στὸ ἔργο της, καθὼς καὶ στὸν συνάδελφο, κ. Σπύρο Ἰακωβίδη, τὸν κ. Κρεκούβια καὶ τὴν κυρία Κουκουμέλου-Schmidt, ἀναφέρεται στὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τῆς φίλης της Ἐντβίγγης Λύντεκε, καὶ γενικώτερα στὴ συνεργασία μαζί της, καθὼς καὶ στὴ δική

της πραγματικά πολύτιμη συμβολή για την τελική διατύπωση στα ελληνικά όσων τραγουδιών οι στίχοι είχαν παρανοηθεί, ή απομακρυνθεί από την πιστή μετάφραση του κειμένου της Λύντεκε.

Ἡ προσφορά τῆς κυρίας Καλοπίση δὲν εἶναι μόνο ἡ ἀναφερθεῖσα, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὴ στὴν ἐκτύπωση τοῦ τόμου, ἀφοῦ μὲ τὴ χρηματικὴ συνδρομὴ τοῦ συζύγου της καὶ τοῦ ἀποθανόντος τὸ 1990 γιουῦ τῆς ἀειμνήστου Lüdeke κατορθώθηκε ἡ ἐκδοση τοῦ τρίτου αὐτοῦ τόμου τῆς σειρᾶς.

Μετὰ τὸν πρόλογο τῆς κυρίας Καλοπίση, ἀκολουθεῖ μιὰ μακρὰ εἰσαγωγὴ 42 σελίδων, τῆς Λύντεκε, στὴν ὁποία παρουσιάζεται μὲ πολὺ ζωντανὸ τρόπο τὸ ἱστορικὸ τῆς ὅλης της μεγάλης προσπάθειας, ἀλλὰ καὶ τὸ πάθος της νὰ ἐγκύψει, περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι εἶχε γίνεῖ στὸ παρελθόν, σὲ μιὰν ἐποχὴ τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ, ποὺ γιὰ πρώτη φορά, καθὼς ἀναφέρει ἡ Lüdeke, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἐλληνικῆς λαογραφίας Νικόλαος Πολίτης παρουσίασε μιὰ συλλογὴ τῶν ἡρωϊκῶν τραγουδιῶν ποὺ ἀναφέρονται στὸν Διγενῆ Ἀκρίτα, ὀνομάζοντάς τα μὲ μιὰ λέξη Ἀκριτικά. Ἀπὸ τότε, ἤρθαν σὺν ᾧς πάμπολλα ἄλλα τραγούδια αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, μέσα ἀπὸ τοπικὲς συλλογές καὶ περιοδικά, στὴ κυρίως Ἑλλάδα, στὴν Κύπρο, στὴ Ρόδο καὶ ἄλλα νησιά. Καὶ μόνο μιὰ ματιὰ νὰ ρίξει κανεὶς στὶς σελίδες 505-509, ὅπου ἀναφέρονται οἱ ἐκδομένους πηγές κυρίως, καὶ ὀρισμένες ἀνέκδοτες συλλογές, θὰ συναντήσῃ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ 1847 ὡς σήμερα, ἀνθολογίες, περιοδικά, συλλογές δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἐλλήνων καὶ ξένων, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρουμε τὸν Kind, τὸν Passow, τὸν Pernot, τὸν Schmidt, τὸν Legrand, τὸν Paul de Lagarde, τὸν Baud-Bovy, ἀνάμεσα στὰ ὀνόματα ἐλλήνων, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Νικόλαο Πολίτη, ὅπως τὸν Παῦλο Ἀραβαντινὸ, τὸν Σπυρίδωνα Ζαμπέλιο, τὸν Στίλπωνα Κυριακίδη, Μιχαὴλ Μιχαηλίδη-Νουάρο, πατέρα τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου μας, τὸν Σουμελίδη, τὸν Ἀχιλλέα Τζάρτζανο καὶ τόσους ἄλλους ἀξιόλογους ἐρευνητὲς καὶ συλλογεῖς, μαζί μὲ ἕναν ἀριθμὸ περιοδικῶν τῆς τότε ἐποχῆς, ἐλληνικῶν καὶ ξένων, ποὺ ἀσχολοῦντο μὲ τὴν διάσωση καὶ τὴν προβολὴ τῆς λαϊκῆς αὐτῆς πλευρᾶς τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὶς ἀνέκδοτες συλλογές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔχουν δημοσιευθεῖ στὸν τόμο τραγούδια, θὰ ἀναφέρουμε αὐτὲς τοῦ Κέντρου Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔχουν δημοσιευθεῖ ἀνὰ ἕνα τραγούδι τοῦ Ἰωάννη Βαλαβάνη, Ἀνδρέα Δέσποτα καὶ Ἑλλης Δευτεραίου, καθὼς καὶ 21 τραγούδια τῆς συλλογῆς Λύντεκε καὶ 17 τῆς συλλογῆς τῆς κυρίας Καλοπίση.

Τώρα, ἐπιτρέψατέ μου νὰ παρουσιάσω σὲ γενικὲς γραμμὲς τὸ περιεχόμενον τοῦ τόμου, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ τὴν ἐπικὴ παράδοση τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Τὰ τραγούδια διαιροῦνται σὲ τέσσερες κύκλους. Ὁ πρῶτος κύκλος ἀφορᾷ τὸν μῦθο τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ νεανικὰ χρόνια τῆς μητέρας

του, καὶ φθάνοντας ὡς τὸν θάνατο τοῦ Διγενῆ, μέσα ἀπὸ τὴν περιπετειώδη ζωὴ του. Καθὼς ἀνέφερα καὶ προηγουμένως, ὁ κύκλος αὐτός, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς ποὺ ἀκολουθοῦν, ἀποτελεῖ μιὰ προσεκτικὴν ἐπιλογὴν ἀπὸ συλλογὰς τῆς ἀείμνηστης Lüdeke καὶ τῆς κυρίας Βίτας Καλοπίση-Ξανθάκη, καθὼς καὶ πλήθους ἄλλων πηγῶν ἀπὸ ἐπιλογὴ ἀντιστοιχῶν ἐργασιῶν διαπρεπῶν συλλογῶν ἐλλήνων καὶ ξένων, ὕστερα ἀπὸ ἐκλογή καὶ μετάφρασή τους στὰ γερμανικὰ ἀπὸ τὴν Lüdeke. Ὁ δεῦτερος κύκλος ἀναφέρεται στὸν μῦθο τοῦ Κωσταντᾶ καὶ περιέχει τραγούδια μὲ ἥρωα πότε τὸν Διγενῆ καὶ πότε τὸν Κωσταντᾶ.

Ὁ τρίτος κύκλος περιλαμβάνει τὸν μῦθο τοῦ Ἄρμουρη, τοῦ Ἀσγουρη καὶ τοῦ Ἄνδρόνικου, καὶ ὁ τέταρτος κύκλος διάφορα ἄλλα θέματα ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴν ἐποχὴ.

Τελειώνοντας, θεωρῶ χρὴς νὰ ἐκφράσω τὴν εὐχαριστίαν τῆς Ἀκαδημίας, τόσο στὴ μνήμη τῆς ἀξέχαστης φίλης τῆς Ἑλλάδος Γερμανίδας συλλέκτριας Hedwig Lüdeke, γιὰ τὸ πραγματικὸ πάθος, μὲ τὸ ὁποῖο κινήθηκε γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν εὐγενικὴν τῆς σκέψιν, ὅσο καὶ στὴν ἄλλη εὐγενικὴ κυρία Βίτα Καλοπίση-Ξανθάκη, γιὰ τὴν ἰσότιμη συμβολὴ τῆς στὴν ἐκδοσὴν τοῦ τόμου, συμβολὴ ἠθικὴ, πνευματικὴ καὶ ἀκόμα ὕλική. Πρόκειται γιὰ μιὰ προσφορὰ πολύτιμη, ποὺ ἡ ἀξία τῆς θὰ ἐκτιμᾶται πάντοτε.

Εὐχαριστῶ.